

Doktori (Ph.D.) értekezés tézisei

**ESETTANULMÁNY EGY MAGYAR-ANGOL KÉTNYELVŰ
LÁNY ANGOL NYELVI FEJLŐDÉSÉRŐL SZÜLETÉSÉTŐL
TIZENEGY ÉVES KORÁIG**

” [...] angolul úgy hangozik, mintha az ’utál’ is szép lenne.”

” [...] in English ’utál’ [hate] sounds as if it were nice too.”

Machata Marianna

Témavezető: Nikolov Marianne, DSc

**Pécsi Tudományegyetem
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Angol Alkalmazott Nyelvészeti Program**

2023.

Téma és kutatási cél

Az 1989-es átmenet és rendszerváltás Magyarországon a beszélt idegen nyelvek iránti kereslet fellendülését eredményezte. Ösztönözte az egyéni erőforrások kiaknázását az idegen nyelvtanulás hatékonyabbá tétele érdekében mind intézményes, mind informális kontextusban és a figyelmet az autonóm és a természetes környezetben zajló családorientált második nyelv elsajátítására irányította (Larsen-Freeman, 2018; Velasco, 2020). Az interkulturalizmus légköre, az angolnak, mint a közoktatásban leggyakrabban tanított idegen nyelvnek a bevezetése együttesen kiemelte a plurilingvális kompetencia fontosságát, és szükségessé tette az angol nyelv tanítását már gyermekkorban, még Magyarországon is, ahol az egynyelvűség volt a norma (Commission of the European Communities, 2003, 16. o.). A szülők minden addiginál nagyobb felelősséget éreztek azért, hogy gyermekeiknek angol nyelvtanulási lehetőségeket biztosítsanak. A nyelvtanulást gyermekeik jövője szempontjából fontos befektetésnek és szellemi értéknek tekintették a tanulmányi sikerek és a jobb életkilátások eléréséhez (Rokita-Jaškov, 2015). Az idegennyelv-tudás, elsősorban az angol nyelv fontossága adta az ötletet, hogy az angol nyelvet saját otthonunkba integráljuk, és ösztönzött arra, hogy feltáró vizsgálatot végezzek saját gyermekemnek, Sárának az otthoni kétnyelvű környezetben zajló angol nyelvi fejlődéséről.

A disszertációm egy longitudinális kvalitatív kutatás eredménye, amellyel az a célom, hogy feltárjam résztvevőm, Sára második nyelvi (angol) fejlődését, a kétnyelvűséggel kapcsolatos reakcióit arra a konkrét kérdésre keresve a választ, hogy az angolra, mint második nyelvére (L2) milyen mértékben támaszkodik a kommunikatív szándékok kifejezésére és az önérzékelés közvetítésére. Hogy választ adjak a kutatási kérdéseimre, a diskurzuselemzés megközelítést alkalmaztam Sára második nyelvi fejlődésének elemzésére a gyermek nyolchónapos és tizenegy éves kora között gyűjtött adatok alapján. Sára 2023-ben 24 éves, magyar és angol nyelvi környezetben nevelkedett születése óta. Az angol nyelv, korlátozott közösségi támogatást kapott azon egyszerű oknál fogva, hogy családja magyar és Magyarországon él. Az angol nyelvet a szülei közvetítik, elsősorban én, az édesanyja, valamint más angol anyanyelvűek és nem anyanyelvűek, akik a család kiterjedt kapcsolati hálójához tartoznak.

A kétnyelvűség megalapozása és elősegítése érdekében meghatározott nyelvhasználati mintát, szisztémát, nyelvi munkamegosztást, az "egyszerre egy nyelv, vagyis az egy

napszakhoz, egy tevékenységhez egy adott nyelv tartozik" elvet követtük. Ez azt jelentette, hogy bizonyos helyzetek, helyek és emberek a magyar nyelvhez kapcsolódtak, míg konkrét szituációk pl. játék, esti meseolvasás, beszámoló, „ki mit csinált aznap”, az angol nyelvű kommunikációra volt fenntartva. Ezt úgy alakítottuk ki, hogy megfeleljen a családi nyelvhasználati rendszernek, normáknak és napirendnek. Sára spontán interakcióinak és a nyelvvel kapcsolatos diskurzusainak dokumentálása és elemzése során (1) bemutatom az angol nyelvi fejlődését a szókincs, a morfológia, a szintakszis és a pragmatika szintjén, (2) megvilágítom, hogy a kódváltásai és a nyelvi preferenciája milyen kommunikatív szándékokat közvetít, (3) feltárom, nyelvi identitása hogyan alakul a kettős nyelvi környezetben és azt ő hogyan érzékeli.

A longitudinális egyszemélyű esettanulmányom célja, hogy feltárjam, a kétnyelvűség hogyan egészítette ki Sára nyelvi repertoárját, és az milyen mértékben járult hozzá a kommunikáció hatékonyságának fokozásához és identitásának alakulásához. A résztvevőm második nyelvi fejlődésének vizsgálata során a következő kutatási kérdésekre kerestem a választ:

- (1) Hogyan jelenik meg Sára angol nyelvi fejlődése a lexikon, a morfológia, a szintaxis és a pragmatika szintjén?
- (2) Hogyan integrálja az angolt a diskurzusába a jelentés közvetítésére?
- (3) Milyen kategóriák azonosíthatók Sára kommunikatív szándékaiban?
- (4) Hogyan alakítja angol fejlődése az identitását?
- (5) Milyen kategóriák azonosíthatók Sára identitásfejlődésében?

A belső kognitív és pszichológiai folyamatok és a nyelv mentális reprezentációinak leírása és magyarázata túlmutat a kutatásom hatókörén, mégis az empirikus adatok lehetővé tették számomra, hogy bepillantást nyerjek a gyermek kommunikációs stratégiáiba.

Az értekezés felépítése

Disszertációm két részből áll: elméleti és empirikus részből. Az elméleti rész célja, hogy az esetemet elhelyezzem egy tágabb elméleti kontextusban. Az 1. fejezet elején bemutatom az eset hátterét, jelentőségét és a kutatás megindoklását. A 2-4. fejezet a vizsgált téma elméleti kereteit adja meg. Az empirikus részben, a 6-8. elemzem a gyermek spontán interakcióit, írásait és a második nyelvvel kapcsolatos diskurzusait. A kutatási kérdésekben kiemelt fókuszpontok alapján azonosítom az elemzett adatokban kirajzolódó témákat és

kategóriáit (Creswell & Creswell, 2018; Duff, 2007). A konkrét kommunikatív szándékok tisztázása mellett az elemzett megnyilatkozásokat és diskurzust Baker (2005), Cekaite és Björk-Willén (2012), Gafaranga (2012), Norton (2000) és Pavlenko (2006) kategóriái szerint csoportosítom. Résztvevőm identitásának formálódását, változásait, önképének alakulását a kettős nyelvi elsajátítás során a téma kutatóinak (Baker, 2006; Cekaite és Björk-Willén, 2012; Gafaranga, 2012; Norton, 2000; Ricento, 2005) a második nyelv elsajátítása és az identitás közötti kapcsolat újraértelmezésére és kutatási eredményeire támaszkodva elemzem. A disszertáció végén a kutatás korlátairól írok és javaslatokat teszek a kutatásom továbbfejlesztésére. A mellékletek tartalmazzák azoknak a diskurzusoknak az átíratát és kódolását, amelyeket a disszertáció empirikus részében elemzésre használtam.

Az 1. fejezetben áttekintem a szakirodalmat, a tudományos állásfoglalást az egyszemélyű esettanulmányok jelentőségéről a második nyelvelsajátítás kutatásban. Feltárom a kutatás elméleti háttérét, hangsúlyozva, hogy az egy interdiszciplináris keret, amely a nyelvészetre, a szociolingvisztikára, az antropológiára, a szociál- és kulturális pszichológiára épül. Sára nyelvtanulási kontextusának megértése érdekében részletesen leírom az eset háttérét, történetét, a szükséges információkat Sára személyiségéről, a családról, a közösségről, a kutatás indítékairól, a kétségeimről és az etikai megfontolásokról, amelyek megalapozták és befolyásolták Sára kettős, magyar és angol nyelvelsajátítását és annak elemzését.

A 2. fejezet felvázolja a kulcsfogalmakat és azok meghatározásait. A szakirodalomra támaszkodva tisztázom a tanulás és elsajátítás, az első nyelv és az anyanyelv, a második nyelv és az idegen nyelv közötti különbséget. Itt ismertetem az életkor és a második nyelvelsajátítás közötti összefüggésekkel kapcsolatos megközelítéseket, mint a Lenneberg (1967) által bevezetett „kritikus időszak” újraértelmezését (DeKeyser, 2012; Nikolov, 2009). Megvitatom a fő nyelvelsajátítási elméleteket és az első és második nyelvelsajátítás közötti összefüggést. A pragmatika és a diskurzus-elemzés adja nyelvészeti elemzésem elméleti keretét; ezért leírom e két megközelítés filozófiáját, hatókörét és megfontolásait, bemutatom, hogyan kapcsolódik a kettő egymáshoz.

A 3. fejezet a kétnyelvűség meghatározásával és fogalmaival foglalkozik. A kétnyelvűség összetettségének és sokszínűségének leírásában támaszkodom a témához kapcsolódó elméleti és empirikus kutatásokra. Feltárom, ki és milyen kritériumok alapján tekinthető kétnyelvűnek. A kétnyelvűség megkülönböztető jegyeinek azonosítása során a

kétnyelvűséget három különböző szemszögből tárgyalom, a kompetenciaalapú, a használatalapú és a holisztikus perspektívából. Ugyanebben a fejezetben tárgyalom a kommunikatív kompetencia fogalmát, amely központi szerepet játszik a nyelvhasználat megértésében, mind az egy-, mind pedig a többnyelvűség kontextusában. A kódváltás (Meisel, 1994), interferencia (De Houwer, 1990), „interlanguage” (Nemser, 1972) és „transzlingváció” (Bonacina-Pugh et al., 2021; Wei & Lin, 2019) fogalmait, mint a kétnyelvűség és a második nyelvelsajátítás releváns nyelvi jelenségeit is ebben a fejezetben tárgyalom. Rövid áttekintést adok a gyermekkori második nyelvelsajátítással kapcsolatos kutatásokról is.

A 4. fejezet a tanulási és kommunikációs stratégiákkal foglalkozik, és azzal, hogy ezek hogyan tükröződnek a tanulók nyelvhasználatában és nyelvi viselkedésében. A nyelvhasználók és a nyelvtanulók által alkalmazott különböző kommunikációs és tanulási stratégiák azonosításához és kategorizálásához, továbbá a stratégia megkülönböztető kritériumainak azonosítására a széles körben elfogadott meghatározásokat és taxonómiákat alkalmazom (Bialystok, 1990; Celce-Murcia et al., 1995; Cohen, 1998; Dörnyei, 2005; Faerch & Kasper 1983; Oxford, 1990; Tarone, 1988). A többnyelvűek különböző nyelveik dinamikus és funkcionálisan integrált használatára és a nyelveik között rugalmasan mozgó nyelvhasználatuk gyakorlatára utalva tárgyalom a „transzlanguaging” és a „fluid languaging” kifejezéseket (Bonacina-Pugh et al., 2021; Li Wei & Lin, 2019).

Az 5. fejezet a kutatás módszertani hátterével foglalkozik és részletesen ismerteti a kutatási tervet. Meghatározom a kutatás típusát és a kutatási kérdéseket, bemutatom a résztvevőt és az adatgyűjtési eljárásokat. Megindokolom, hogy miért az esettanulmány a legmegfelelőbb módszer a kutatásomhoz, és mi indokolja az adatgyűjtés két, egymást átfedő módszerének alkalmazását: (1) a nyelvészeti etnográfiát és (2) a diskurzuselemzést. Beszámolok az adatgyűjtés körülményeiről és reflektálok arra, hogy az adatgyűjtési eljárás és annak hosszú időtartama hogyan módosította és határozta meg az elemzési módszereimet. Megfogalmazom a kutatásom korlátait, leírom, hogyan biztosítottam a kutatás belső és külső érvényességét (Creswell & Creswell, 2018; Duff, 2007) és beszámolok a kételyeimről, aggodalmairól és arról, hogyan biztosítottam, hogy kutatásom megfeleljen a tudományos kutatás etikai követelményeinek.

A 6. fejezet Sára angol nyelvi fejlődésével foglalkozik nyolchónapos és tizenegy éves kora között. A kódváltásait, a második nyelv beintegrálását, a második nyelvi fejlődését morfológiai, lexikai, szintaktikai és pragmatikai szinten vizsgálom és mutatom be. Angol

nyelvű lexikonjával a holofrasztikus szakaszban (8-18 hónap) foglalkozom, feltárom, az angol nyelv vonatkozásában a múlt idő, a kérdés és a tagadás képzésének elsajátítási fázisait. Példákkal illusztrálom a nyelvi produkciójában megjelenő nyelven belüli és nyelvközi hibákat, bemutatom és elemzem korai kódváltásait, feltárom, hogyan és miért jelenik meg a második nyelv a beszédében és a nyelvváltás milyen nyelvi szinteket érint. A 6. fejezetben a kompenzációs stratégiaként és célirányos stratégiaként használt kódváltásokra egyaránt mutatok példákat. Az első kutatási kérdés megválaszolásához részben a 6. fejezet, részben pedig a 7. és 8. fejezetben ismertetett eredményekre támaszkodtam.

A 7. fejezetben bemutatom a résztvevőm kétirányú (magyar-angol, angol-magyar) kódváltásain keresztül közvetített kommunikatív szándékokat példákon keresztül. Azokat kategóriákba sorolom az első, második és harmadik kutatási kérdés megválaszolásához. A diskurzusrészletek a gyermeknek a különböző beszélgetőpartnerekkel, szülőkkel, testvérekkel és társakkal folytatott spontán interakcióiból és a gyermek írásaiból származnak. A kommunikatív szándékok kategóriái pragmatikai kategóriáknak felelnek meg. A kommunikatív szándék a pragmatikai elmélet központi fogalma abban az értelemben, hogy a pragmatika a nyelvet a beszélő-hallgató közös tevékenységének tekinti, amelynek során a nyelvhasználók kommunikatív szándékokat közvetítenek és értelmeznek. A kommunikatív szándék, mint mentális állapot tárgyalása nem célom. Elemzésem azokra a különböző kódváltásokra összpontosít, amelyeket Sára a jelentés közvetítésére és árnyalására használ, amelyekkel valamilyen konkrét szándékot, pragmatikai funkciót közvetít, fejez ki. A kódváltást a kommunikatív kompetencia, mint többkomponensű konstrukció részeként tárgyalom, és a kódváltásokat résztvevőm stratégiai és pragmatikai kompetenciájának megnyilvánulásaiként azonosítom, amelyek a kommunikatív kompetencia két alkotórészét képviselik. Következtetéseimet Celce-Murcia és Mitsuhashi (1995) modelljére alapozom.

A 8. fejezetben a negyedik és ötödik kutatási kérdésre adok választ. A Sára és társadalmi környezete közötti dialektikus kapcsolatot vizsgálom. Az elemzett diskurzusok és írások feltárják, hogyan építi fel és rekonstruálja énképét a két nyelven keresztül. Hangsúlyozom identitásának összetett és dinamikus jellegét és feltárom önérzékelésének változásait. Példákat mutatok be a többféleképpen értelmezett csoporttagságára és szerepére (Mirzaie & Parhizkar, 2021; Norton, 2000; Ricento, 2005; Velasco, 2020). A különböző helyzetekben adott reflexiói saját elképzelt és a tényleges identitásáról azt hivatottak

megmutatni, hogy az angol nyelvvel való pozitív és negatív azonosulásai és érzései hogyan módosítják és befolyásolják a csoporthovatartozást és a második nyelv iránti attitűdjét. Példákkal támasztom alá, hogy a társadalmi környezetéből kapott hatástól és visszajelzéstől függően sokféle és néha ellentmondásos igényeket és motivációkat alakít ki és fogalmaz meg az angol nyelv használatával kapcsolatban. Az önbecsülés különböző fokait mutatja be. Néha a második nyelv szempontjából inkompetens, nem legitim nyelvhasználóként értékeli magát, míg más esetekben erősebb kétnyelvű identitás-pozíciót foglal el.

Disszertációm utolsó részében, a 9. fejezetben ismertetem a kutatás eredményeit, összefoglalom az esettanulmányomból levont következtetéseimet. Hangsúlyozom kutatásom jelentőségét és újszerűségét. A kutatás korlátainak elismerése mellett megindokolom, hogy milyen mértékben felel meg a belső és külső érvényesség követelményeinek. Külön részben tárgyalom azokat a stratégiákat, amelyeket az etikai követelmények teljesítése érdekében alkalmaztam, valamint megfogalmazom a kutatás során jelentkező kétségek és bizonytalanságok kiküszöbölésére irányuló erőfeszítéseimet, gyakorlatomat. Felvázolom a kutatás továbbfejlesztésének irányait, lehetőségeit. Az 1. számú táblázat a kutatás fázisait, az adatok típusait és az elemzés módját tartalmazza.

1. táblázat – A kutatás fázisai az elemzés fókuszpontjaival

	Kutatási kérdés	Adatforrás	Az elemzés módszere
1. fázis - Sára második nyelvi (L2) fejlődése – lexikon, morfológia, szintaxis, pragmatika Feltáró vizsgálat (2000-2009)	<i>1. Kutatási kérdés:</i> Hogyan jelenik meg Sára L2 fejlődése a lexikonban, a morfológiában, a szintaxisban és a pragmatikában?	1.Sára spontán diskurzusai 2.Sára írásai (naplójegyzetek, levelek)	Diskurzuselemzés Kvalitatív tartalomelemzés
2. fázis – A második nyelv (L2) integrálása Sára diskurzusába (2000-2010)	<i>2. Kutatási kérdés:</i> Hogyan integrálja Sára az angol nyelvet a diskurzusába a jelentés közvetítésére? <i>3. Kutatási kérdés:</i> Milyen kategóriák azonosíthatók Sára	1.Sára spontán diskurzusai 2.Sára írásai (naplójegyzetek, levelek) 3.Megfigyelői jegyzeteim és reflexióim 4.Sára valós idejű reflexiói 5.Sára előhívott megjegyzései	Diskurzuselemzés Beszéddaktus elemzés Kvalitatív tartalomelemzés

	kommunikatív szándékaiban?	6. Utólagos interjúk Sárával, testvéreivel, beszélgetőpartnerekkel, informált szülő társakkal és tanárokkal 7. Félig strukturált retrospektív interjúk Sárával 8. Informált kollégáim kutatásra vonatkozó jegyzetei és reflexiói	
3. fázis – A második nyelv (L2) szerepe Sára identitásában. (2002-2012)	4. kutatási kérdés: Sára angol nyelvi fejlődése hogyan alakítja identitását? 5. kutatási kérdés: Milyen kategóriák azonosíthatók Sára identitásfejlődésében?	1. Sára spontán diskurzusai 2. Sára írásai (naplójegyzetek, levelek) 3. Megfigyelői jegyzeteim 4. Sára valós idejű nézetei, megjegyzései 5. Sára metalingvisztikai megjegyzései 6. Sára követő/kísérő reflexiói 7. Félig strukturált retrospektív interjúk Sárával 8. Követő/kísérő interjúk Sárával és testvéreivel 9. Informált kollégáim kutatásra vonatkozó jegyzetei és reflexiói	Diskurzuselemzés Kvalitatív tartalomelemzés

Az eset bemutatása

Az otthoni környezettel támogatott kétnyelvű neveléssel az volt a célunk, hogy elősegítsük gyermekünk számára a többnyelvű globális környezet kommunikációs kihívásaival való megbirkózást. Azáltal, hogy rokonaink között vegyes nemzetiségűek, baráti körünkben angol anyanyelvűek vannak, Sára születésétől kezdve rendszeresen érintkezett a második nyelvvel, az angollal. Feltételeztük, hogy egy kétnyelvű otthon megteremtése, a második nyelvnek való korai kitettség, az időzítés, a naturalisztikus módszerek az érési, affektív, kognitív és társadalmi tényezők kedvező kombinációját teremtik meg, ami pozitívan fogja befolyásolni a nyelvi eredményt. A „kritikus vagy érzékeny időszak” kapcsolatos kutatások eredményei alapján (DeKeyser, 2012; Nikolov, 2009) ugyanakkor számítottunk arra, hogy a második nyelvnek való korai kitettség önmagában nem teszi Sárát sikeres nyelvtanulóvá. Mégis reméltük, hogy a korai

nyelvelsajátítás az elsajátítás másfajta módját, mechanizmusát biztosítja számára. Reméltük, hogy a természetes kommunikáció eszközeként használt második nyelv segíti őt a nyelv funkcionális és holisztikus megközelítésének kialakításában. Bízunk abban, hogy az érzelmi asszociációk és személyes kötődés megkönnyíti a nyelv elsajátítását. Törekvésünk legnagyobb kihívást jelentő része az volt, hogy az angol nyelvhasználatot családi rutinná tegyük. Kulcsfontosságú volt egy következetes nyelvi munkamegosztás biztosítása a második nyelv otthoni használatára. Úgy alakítottuk az otthoni rutinunkat, hogy bizonyos helyzetekben és helyeken következetesen használhassuk az angolt, mint második nyelvet, figyelembe véve azok nyelvi kompetenciáját, akikkel interakcióba léptünk.

Elméleti háttér

Kutatásom tudományágakon átívelő háttére miatt a vizsgálat többdimenziós megközelítését alkalmaztam, amely a pragmatika, a szociolingvisztika és a szociálpszichológia területeiről származó perspektívákat egyesítette. Ez a három dimenzió egymással szorosan összefüggésben központi szerepet játszott a nyelvi teljesítmény egyéni változatának megértésében, mivel az egyéni nyelvi fejlődés mélyreható feltárása elválaszthatatlan attól a társadalmi-kulturális kontextustól, amelyben az adott egyén él. Nyelvészeti elemzésem elméleti kerete a pragmatika, mivel az a nyelvhasználat társadalmi aspektusára és a nyelvhasználók nyelvi viselkedésére összpontosít. A pragmatikai és diskurzuselemző megközelítés (Grice, 1975; Lazaraton, 2002; Shiffrin, 1994; Searle, 1969) bizonyult releváns elméleti háttérnek ahhoz, hogy elemezzem résztvevőmnak a kontextusba ágyazott szituatív jelentésekkel szorosan összefonódó és azokon alapuló kódváltási gyakorlatát és értelmezéseit. A szociálpszichológiai és egyéni különbségkutatási dimenzió is indokoltnak bizonyult Sára értelmezéseinek, motivációjának, attitűdjének és identitásának megértéséhez és feltárásához a kétnyelvűség kontextusában.

A pragmatikai funkció

Mivel a kódváltások pragmatikai funkciójával foglalkozom, fejtegetésemet két grice-i feltételezésre alapozom: (1) a kommunikáció a beszélő és a hallgató közös tevékenysége, amely magában foglalja a kommunikatív szándékok cseréjét; (2) egyetlen megnyilatkozás számos jelentést közvetíthet attól függően, hogy kinek irányul és milyen összefüggésben (Grice, 1975, 50. o.). A kódváltásokra úgy utalok, mint a kétnyelvű egyén pragmatikai kompetenciájára, a beszélgetőpartner szerinti nyelvválasztás képességére, a kontextusra és

a beszélgetés témájára vonatkozó speciális készségre (Meisel, 1994.). Az elemzett magyar-angol, angol-magyar (L1-L2 és L2-L1) kódváltások és metalingvisztikai megjegyzések beszédaktusként írhatók le, hangsúlyozva, hogy egyes megnyilatkozások több, mint egyszerű kijelentések valaminek a kimondásáról. Nemcsak leírnak vagy jelentenek valamit, hanem a beszéddel végrehajtott cselekvés részének tekinthetők (Austin, 1962). Az, hogy a nyelvet az egyének az interakció során spontán módon hozzák létre, befolyásolja azt, ahogyan az interakció résztvevői a beszélő nyelvi produkcióját és a hallgató megértését értelmezik (Kecskés, 2016, 4. old.).

Stratégiai nyelvhasználat

Mivel kutatásom célja Sára stratégiai nyelvhasználatának és a kódváltások funkciójának feltárása, külön fejezetben tárgyalom a stratégia fogalmát. Cohen (1998) hangsúlyozza, hogy a nyelvválasztás kiegészítő stratégiai eszköz a többnyelvűek nyelvi repertoárjában. Oxford (1990), Bialystok (1991), Cohen (1998) és Dörnyei (2005) a szándékosságot a stratégiai nyelvhasználat másik előfeltételként határozza meg. A stratégiáról szóló szakirodalom kritikai áttekintésében Dörnyei (2005) azt állítja, hogy az ideiglenesség releváns kritérium a tanulási és kommunikációs stratégiák megkülönböztetésére. A tanulási stratégiák úgy írhatók le, mint a hosszú távú kompetencia hosszabb ideig tartó hatékony megalapozására tett kísérlet, míg a kommunikációs stratégiákat egy pillanatnyi kommunikációs probléma megoldására alkalmazzák. Oxford (1990) és Cohen (1998) taxonómiai szerint a nyelvhasználók a közvetett nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák részhalmazaként azonosított affektív stratégiákat az érzelmek, attitűdök és tanulási motiváció szabályozására és ellenőrzésére alkalmazzák. Bonacina-Pugh et al. (2021), és Wei és Lin (2019) bevezetik a 'transzlanguaging' (transzlingválció) kifejezést utalva a többnyelvűek azon szisztematikus technikájára, amelyet a második nyelvismeretük hiányosságaiból eredő kommunikációs nehézségek kezelésére használnak. Ebben az értelmezésben két nyelv szisztematikus és funkcionális használata, a nyelvek és a rögzült nyelvhasználati határok közötti folyamatos mozgás, átjárás egyedülálló nyelvi repertoárt kínál a hatékony kommunikációhoz.

Kétnyelvűség és érzelmek

Baker (2006), Cekaite & Björk-Willén (2012), Cromdal (2013), Chen et al. (2020), Gafaranga (2012), Hamers (2004) Lugossy (2003), Nikolov (1999), Norton (2000), Pavlenko (2006), Ricento (2005) a nyelvtanulók és a két nyelv elsajátításának dinamikus

természetére és a nyelvtanulási folyamat során megélt szubjektív tapasztalataik jelentőségére hívja fel a figyelmet. Pavlenko (2006) a nyelv és az érzelmek kapcsolatát tanulmányozva hangsúlyozza, hogy a kétnyelvű beszélők kódváltási viselkedése bizonyos eltérést mutat a konvencionális nyelvhasználatától, azon egyszerű oknál fogva, hogy nekik két rendszerük van a kommunikációs szükségleteik kielégítésére. Az érzelmek és a nyelvválasztás kapcsolata a többnyelvűek kódváltásaiban és interakcióiban tanulmányozható, és az általuk közvetített kommunikatív szándékok szerint kategorizálható. Adatai azt mutatják, hogy a többnyelvűek nyelvválasztása célirányos, a kódváltást affektív jelentések közvetítésére használják. A két-, és a többnyelvűek kódváltási gyakorlata alátámasztja, hogy a kódváltás nem minden esetben tulajdonítható a beszélő lustaságának, hanyagságának vagy elégtelen nyelvi kompetenciájának. Ezek nem véletlen nyelvbtlások, éppen ellenkezőleg, a legtöbb esetben cél vagy logika van a nyelv váltás mögött. Az erőviszonyok, a csoportközi kapcsolatok, az, hogy az egyén és környezete mennyire értékeli egy adott nyelvet, a pillanatnyi kommunikációs kihívások és a személyes igények nagy hatással lehetnek a nyelv választásra.

Módszer

Az adatelemzésem interdiszciplináris jellegű (Creswell & Creswell, 2018). A nyelvészeti etnográfia körébe és hagyományába tartozik abban az értelemben, hogy ötvözi a nyelvi elemzést a retrospektív interjúkból és a résztvevők megfigyeléséből nyert etnográfiai betekintéssel. A nyelvészeti etnográfia megfelelő módszernek bizonyult, mivel holisztikus rálátást biztosít a nyelvhasználatra és a résztvevőim megélt tapasztalatainak feltárására. Az etnográfusként és anyaként betöltött kettős ismeretelméleti pozícióm megkönnyítette a feltáró vizsgálatot. Anyai szerepem elősegítette a kölcsönös bizalom légkörét, és lehetővé tette számomra, hogy jelen legyek résztvevőim mindennapjaiban. Személyes jelenlétem arra ösztönözte a résztvevőmet, hogy nyíltan beszéljen tapasztalatairól, és hozzájárult ahhoz, hogy betekintést nyerjek az eseményekről alkotott értelmezésébe. Az a tény, hogy mind az adatok, mind az elemzés közös tapasztalatok és kapcsolatok révén jöttek létre, kedvező feltételeket biztosított ahhoz, hogy feltárjam, miért és hogyan történtek a dolgok. Az emikus perspektíva lehetővé tette számomra, hogy résztvevőként belülről vizsgáljam a jelenséget, feltárjam és elmagyarázzam Sára második nyelv elsajátításának árnyalatait. Résztvevő kutatóként jobban megértettem azt, amit tapasztaltam, a szoros érzelmi kapcsolat közöttünk részvételre motivált engem és Sárát is. A megállapításaim pontosságát (Creswell & Creswell, 2018; Duff, 2007) triangulációval,

az eset, a kontextus részletes leírásával, önreflexió gyakorlásával, a negatív információ feltüntetésével, a terepen eltöltött hosszú időtartammal, szakértői konzultációkkal és külső bírálók igénybevételével ellenőriztem (Creswell, 2003, p.115)

Környezet és a résztvevő

A longitudinális vizsgálat célja egyetlen résztvevő, Sára második nyelvelsajátításának bemutatása. Annak feltárása, hogyan és miért támaszkodott az angolra nyelvre a kommunikatív szándékok közvetítésében és az hogyan alakította önértékelését, identitástudatát nyolchónapos és tizenegy éves kora között. Naponta legalább fél órát szántunk angol nyelvű családi beszélgetésekre az iskolai és munkával kapcsolatos témákra és napi tapasztalatokról szóló személyes beszámolókra. Az angol nyelvű tevékenységek (családi beszélgetések, közös felolvasások, társasjátékok, lefekvés előtti történetek, éneklés, dalszövegek idézése, a testvérek házi feladatának ellenőrzése) mindennapi életünk jelentős és megszokott részét képezték. Szabadidőnkben, amikor iskola és munka után együtt voltunk, ezek a tevékenységek az angol nyelv még nagyobb mértékű bevonását tették lehetővé.

Adatgyűjtés

A kutatáshoz szükséges adatokat több forrásból gyűjtöttem: (1) a résztvevői megfigyelések során készített jegyzeteim, (2) Sára spontán diskurzusai és reflexiói; (3) a gyermekkel készített, félig strukturált retrospektív interjúk, valamint (4) egyéb dokumentumok, például a gyermek írásai, nekem írt ajándéklevelek és rajzok. Az adatokat természetes körülmények között gyűjtöttem az interjúk és spontán diskurzusokból származó hangfelvételek és helyszíni jegyzetek formájában, interjúprotokollok és megfigyelési ellenőrzőlisták felhasználásával. Az interakciókat havonta rögzítettem tíz éven keresztül hosszabb-rövidebb megszakításokkal otthon és más informális körülmények között, ahol Sára fesztelenül érezte magát barátai és családtagjai jelenlétében. Konzultáltam olyan barátokkal, akik többnyelvű közösségekben nevelték gyermekeiket, tanulmányoztam a szakirodalmat, a kétnyelvűségre vonatkozó tudományos megközelítéseket és eredményeket. Az adatgyűjtés és a longitudinális vizsgálatom során, valamint annak befejezése után konzultáltam a témavezetőmmel, releváns szakmai háttérrel rendelkező kollégákkal és kutatótársakkal. Az egész kutatás egy tizenegy éves időszakot ölelt fel Sára nyolchónapos korától tizenegy éves koráig.

A kutatás eredményei

A diskurzusrészletekben bemutatott kommunikatív szándékok rávilágítanak arra, hogy Sára kódváltásai (1) kiegészítő eszközként szolgáltak a kommunikatív szándékok és pragmatikai funkciók közvetítésére és megkülönböztetésére, (2) lehetőséget teremtettek (i) a saját és beszélgetőtárs nyelvhasználatának, viselkedésének, érzelmeinek, attitűdjének, véleményének és motivációjának szabályozására, megértésére és ellenőrzésére; (ii) a második nyelv gyakorlására és fejlesztésére kínálgató lehetőségek felkutatására, (iii) a második nyelvi fejlődésére és a kétnyelvűségére vonatkozó önreflexióra, valamint (iv) a megerősítés, a jutalom és megkülönböztetett figyelem elnyerésére. Sára angol nyelvi fejlődésének elemzésekor a természetes szóbeli interakciókban közvetített és tárgyalt kétirányú kódváltásaival megvalósított nyelvi preferenciáit és identitás változásait csoportosítottam.

Kutatási eredményeim alátámasztják, hogy a kialakított második nyelvelsajátítási módnak a nem anyanyelvi környezet ellenére van létjogosultsága és az nagymértékben kiegészítette a szervezett, osztálytermi nyelvoktatást. Az angol nyelvvel való korai érintkezés növelte a két nyelv közötti folyamatos átjárást (lásd 'fluid languaging') (Bonacina & Pugh, 2021; Wei és Lin (2019) azáltal, hogy a gyermek a két nyelvet együtt, egyedülálló és integrált nyelvi repertoárként működtette a sikeres és hatékonyan kommunikáció érdekében. Különböző kompenzációs és célorientált stratégiákat alkalmazott (pl. szó szerinti fordítás, második nyelvi elemek anyanyelvbe bevonása, kódváltás, önellenőrzés, segítségkérés, jelentésmagyarázatok). Fejlett pragmatikai és stratégiai kompetenciájának (Oxford, 1990, Celce-Murcia at al.,1995) bizonyítéka a pragmatikus funkciók sikeres közvetítése a beszédaktusokban megvalósított, jól elhelyezett kódváltásain keresztül. Ezekkel a kódváltásokkal növelni tudta a megnyilatkozásainak illokúciós erejét. A különböző nyelvi elemekbe (pl, homofonok, szójátékok, eufemizmusok) ágyazott kódváltások által rábírtta a beszélgetőpartnert, hogy az az ő elvárásai szerint cselekedjen, reagáljon.

Az 1. kutatási kérdésre válaszolva a 6. fejezetben bemutatott adatok azt mutatják, hogy Sára a nyelvelsajátításnak majdnem ugyanazon fázisain ment keresztül, mint az angol anyanyelvű gyermekek, de az elsajátítás körülbelül kétéves késéssel történt. (Brown, 1973; Clark, 2003, 194. o.; Krashen, 1979; Larsen-Freeman & Long, 1991). Az, hogy helytelen igealakokat, pl. a harmadik alakot használta a múlt idő jelölésére az elem összetettsége

ellenére azzal magyarázható, hogy a present perfect igeidőt gyakran használtam a kommunikációnkban. A harmadik alak használata a múlt idejű alak helyett alátámasztja a nyelvészek azon feltételezését, hogy a gyerekek az ismerőség és gyakoriság elvét követve előbb sajátítják el azokat a formákat, amiket sokszor hallanak. A túláltalánosítás jelenségével kapcsolatban megfigyeltem, hogy Sára a konvencionális jelentés elsajátítása előtt vegyesen használt mindkét nyelvből származó szavakat és toldalékokat, (Clark, 2003, 153. o.), de inkább a második nyelvből származó elemeket alkalmazta, általánosította az anyanyelvére, nem pedig fordítva. A lexikai, morfológiai és szintaktikai szintű angol nyelvi fejlődéséről és nyelvi kontaktusjelenségekről a 6. fejezet nyújt áttekintést. A kiválasztott példák rávilágítanak arra, hogy Sára az angolt már korán, a nyelvelsajátítás holofrasztikus szakaszától kezdve inkább a szabályozó-instrumentális, nem pedig a referenciális funkcióban használta (Jacobson, 1960; Halliday, 1973).

Ami a 2. és a 3. kutatási kérdést illeti, a gyermek angol nyelvhasználatából származó adatok megerősítik, hogy az angol stratégiai jelentőségű nyelvvé vált, és a gyermek a kódváltást stratégiai eszközként használta a kommunikatív szándékok közvetítésére és értelmezésére. Az elemzett diskurzusokban megjelenő beszédaktusok arról tanúskodnak, hogy a kódváltást a kompetenciahiány kompenzálására és a kommunikáció javítására egyaránt alkalmazta. A kommunikatív szándékok sok esetben beszédaktusokban realizálódnak, amelyekben a kódváltás adja a megnyilatkozás illokúciós erejét, tehát a gyermek az angol nyelvre váltással próbálja rávenni a beszélgetőpartnert, hogy az az ő szándékainak megfelelően reagáljon. Az angolt a kommunikatív szándékok kifejezésére (pl. a beszélgetőpartner kibékítése, a beszélgetőpartner hangulatának megváltoztatása, a beszélgetés átirányítása vagy a saját hátrányos diskurzus pozíciójának elkerülése stb.) használta. A második nyelv mindennapi kommunikációba történő beintegrálása fokozta megnyilatkozásainak pragmatikus hatását, és hozzájárult üzenetének hatékonyabbá tételéhez. Az elemzett diskurzusrészletek célja, hogy bemutassák, (1) a kommunikatív szándékok közvetítésére és értelmezésére alkalmazott kódváltásokat, rávilágítsanak arra, hogy (2) a gyermeket mi motiválta a második nyelv használatára, és (3) melyik nyelvet és miért tartotta megfelelőnek az egyes diskurzusokban. A kódváltásokban megjelenő kommunikatív szándékokban hat csoportot, azaz hat kategóriáját azonosítottam, amit az alábbi táblázatban mutatok be.

1. táblázat - Sára magyar-angol és angol-magyar kódváltásaiban közvetített kommunikatív szándékok kategóriái és a kategóriák leírása

A megállapított nyelvelkülönítési szabályokhoz való igazodás

Ennek a kategóriának a diskurzusai bizonyítják Sára folyamatos önszabályozását és önazonosságát a kétnyelvűségben. Megmutatják, hogy határozott elvárásai vannak azzal kapcsolatban, hogy ki, hol, mikor beszél magyarul vagy angolul. A helyileg megalapozott nyelvhasználati (nyelvi munkamegosztás) mintától való eltérések arra ösztönzik, hogy megvitassa a preferált nyelv relevanciáját, és újra definiálja a kétnyelvűségről, kétnyelvű identitásáról alkotott elképzelését.

Az érzelmi kötődés kifejezése

Sára angol nyelvű megnyilatkozásai gyakran jeleznek és közvetítenek érzelmeket. Ennek a kategóriának a diskurzusrészletei alátámasztják, hogy az angolt stratégiai eszközként használja arra, hogy érzelmi hatást váltson ki a beszélgetőpartnerben. Az elemzett adatok azt sugallják, hogy az angol nyelvet a bensőséges családi légkörrel társítja, az számára családi integritást képvisel, intimitást jelent. Az angolt az érzelmi fűtöttség érzékeltetésére használja. (Gafaranga, 2012, 501.o.).

A beszélőtárs kiengesztelése – A helyzet és a beszélőtárs hangulatának azonosítása a nyelvhasználatára alapján

Az ebbe a kategóriába tartozó diskurzusrészletek azt mutatják, hogy Sára a beszélgetőpartner nyelvi viselkedése, nyelvválasztása és nyelvi preferenciája alapján azonosítja a helyzetet és a beszélgetőpartner hangulatát, és annak megfelelően módosítja és rekonstruálja a saját nyelvválasztását.

A nyelvváltásnak békítő hatása van, javítja a kapcsolatot a beszélgetőpartnerrel. Ezekben a diskurzusokban Sára erőteljesen támaszkodik a beszélőtárral közösen kialakított személyes nyelvhasználati regiszterre és preferenciákra, és kihasználja azokat. Bizik abban, hogy mindketten elfogadják a helyi normákat nemcsak egy adott diskurzus értelmezéséhez, hanem abban is, hogy a beszélgetőpartnerben a várt reakciót és viselkedést (nevetés, csodálkozás vagy zavar) váltja ki. Rájött arra, hogy az angol nyelvi kontextusban engedékenyebb vagyok, a kedvező körülmények között és tevékenységekben több figyelmet és időt szentelek neki, ezért kiengesztelés, békítés céljából vált angolra. A kódváltások célja a beszélgetőpartner befolyásolása és a várt viselkedési válasz kiváltása. Ezek a beszédtevékenységek azt is mutatják, hogy Sára számára a nyelvváltást eszközként használja a beszélőtárral szembeni fegyelmezésére azok vele szemben tanúsított elfogult és tiszteletlen hozzáállásának kritikájaként.

Témaelhagyás és trükközés

A második nyelvre váltással megvalósított témaváltás a beszélgetésnek számára kedvező mederbe terelését szolgálja (Cekaite & Björk-Willén, 2012). Sára szubjektív magyarázatának és

a beszélgetés témájától való eltérítésének a célja, hogy elkerüljön egy számára kellemetlen szituációt, enyhítse a beszélgetőpartnerek neheztelését és elégedetlenségét az általa tanúsított nem megfelelő viselkedése miatt. A társalgás témájának elterelésével (Gafaranga, 2012) kompenzálja korlátozott „iskolai” angol nyelvi kompetenciáját. Sára az átirányítást stratégiai eszközként használja a beszélgetőpartner enyhítésére és neheztelésének ellensúlyozására.

A humor alkalmazása

Sára diskurzusaiban a humor eszköz a feszültség enyhítésére, a figyelem felkeltésére, az erőviszonyok ellenőrzésére a saját maga szórakoztatásán túl. Hatékony eszköz a kommunikáció irányítására és a védekezési mechanizmus megnyilvánulása. A humor hozzájárul a beszélgetőpartner diskurzusban elvárt viselkedésének, a nevetés, csodálkozás, zavar kiváltásához.

A kétnyelvűség hosszú távú hatással volt a szűk családi kapcsolatokra, és megerősítette az anya-gyermek köteléket. Az angol nyelv integrálása a napi kommunikációnkba egyfajta szövetséget hozott létre a családtagok között, akik az angolt az intimitás és a család integritás elősegítőjeként érzékelik. Sára önértékelésről szóló beszámolóiból kiderül, hogy előnyt kovácsolt a kettős nyelvi környezetből, az angol használata kielégítette saját személyes ambícióit, felkeltette a beszélgetőpartner figyelmét, és további lehetőségeket kínált a tisztelet és elismerés elnyerésére. Rájött, hogy másfajta figyelmet kapott társadalmi környezetétől, különösen tőlem, amikor az angolt használta, ami erős motivációt jelentett neki az angol nyelv további használatára és a nyelv tanulásának folytatására. 11 éves korára a kétnyelvűségét extra tudásként, valami „menőként” írta le, és sikeres nyelvtanulónak tartotta magát (Nikolov, 2000, 37. o.), annak ellenére, hogy voltak átmeneti időszakok, amikor nem volt hajlandó használni az angol nyelvet.

A 4. és 5. kutatási kérdésre válaszolva Sára identitásfejlődését tárom fel. Az elemzett diskurzusok rávilágítanak arra, hogy az, ahogyan önmagával és a második nyelvben elért fejlődésével kapcsolatban érzett, tükrözi változó és ellentmondásos identitását (Cekaite & Björk-Willén's, 2012; Norton, 2000, Pavlenko, 2006, Pawliszko, 2016). A társadalmi környezetéből kapott különféle visszajelzések általában befolyásolták önképét, de a társak gyakorolták a legerősebb hatást az énképére, amely jelenség összhangban van a korábbi empirikus kutatások eredményeivel (Cromdal, 2013; Gafaranga, 2012).

Annak alapján, hogy Sára hogyan élte meg saját nyelvelsajátítási folyamatát és identitásának alakulását, hat kategóriát azonosítottam. A 2. táblázat azokat a kategóriákat mutatja be, amelyek Sára kétnyelvű identitásának kialakulását és énképét mutatják.

2. táblázat - Sára identitás alakulásainak kategóriái és a kategóriák leírása

Csoporthovatartozás és hűség

Az ebbe a kategóriába tartozó nyelvvel kapcsolatos diskurzusok Sára csoporthoz tartozási érzését, értelmezését tükrözik. A példák megmutatják, hogyan hoz létre szövetségeket és kirekesztéseket (Greenwood, 1998) a nyelvválasztás eszközével az adott csoportban. Megfigyelhető, hogy a kortárs csoportban a szabályozás, az erőviszonyok azonosítása és újra definiálása személyes igényeitől és érdekeitől függ. A bemutatott diskurzusokban visszatérő jelenség Sára egyéni törekvése a megfelelően kompetens angol nyelvi beszélő tiszteletreméltó pozíciójának elnyerésére az adott csoporton belül.

Negatív visszajelzés kezelése és indoklás, megerősítés kérése

A második nyelvvel kapcsolatos diskurzusokban a társak kritikájára reagálva Sára újra értelmezi és értékeli saját angol nyelvtudását (Cekaite & Björk-Willén, 2012). A példák azt mutatják, hogy nyelvi identitásának meghatározására, és a második nyelvbeli bizonytalanságainak kezelésére hozzáértő, kompetens L2 nyelvhasználókat von be, velük konzultál. A társak kritikájára adott reakciói feltárják, hogyan igyekszik megszerezni a második nyelv használatára való jogosultságát. Az angol anyanyelvűekkel közös nyelvhasználati szokásokra és az anyanyelvűek nyelvi hiányosságokat ellensúlyozó kompenzációs stratégiáira vonatkozó hivatkozásai növelik önbecsülését, emelik hitelét a társak körében és megkülönböztetett figyelmet, tekintélyt adnak neki. Az ebbe a kategóriába tartozó példák Sárának a társak kritikájával kapcsolatos beszámolóit, reakcióit tárják fel, a nyelvhasználat relatív természetéről alkotott felfogásáról, a nyelvi kompetencia értelmezéséről és a nyelvtanulási folyamatban való önreflexiójáról tanúskodnak.

A második nyelvi tudás hiányosságainak és aszimmetriáinak kiemelése

Az ebbe a kategóriába tartozó részletek Sára beszámolóit érzéseiről, kétségeiről és egyéni küzdelmeiről a második nyelv tanulási folyamatában. A társak megjegyzései váltják ki benne a legerősebb késztetést és motivációt angol nyelvi kompetenciájának megvitására, értékelésére és fejlesztésére. A kortárskritika nyelvvel kapcsolatos epizódjai megerősítik, hogy valahányszor a társak inkompetens második nyelvi beszélőnek bélyegzik őt, Sára a kétnyelvű barátait, „példaképeit” és azok nézőpontját használja referenciaként annak érdekében, hogy reflektáljon saját nyelvtudására és definiálja saját második nyelvi kompetenciáját. Ennek a kategóriának az adatai arra utalnak, hogy Sára két nyelve különböző szerepet és funkciót tölt be. Az anyanyelvet viszonyítási alapként használta a második nyelvbeli jártassága értékeléséhez, míg a második nyelvet pragmatikai megkülönböztetésekre használta, például meglepő hatást váltott ki vele a beszélgetőpartnerben.

Csoporthatárok meghatározása - A szövetség és az intimitás megőrzése

Ennek a kategóriának a diskurzusrészletei társakkal folytatott beszélgetések, amelyek a helyi erőviszonyok, értékrendek és normák kialakításának lehetőségét kínálják számára, azt, hogy szabályozni tudja a tagok viselkedését és csoporthoz tartozását.

A példák betekintést nyújtanak abba, hogyan alakítja a nyelv választásával a társas kapcsolatokat a csoportban, néha erősítve az intimitást és a szolidaritást a csoport tagjaival, néha megfosztva valakit a csoporton belüli „beavatott” státuszától, és kiszorítva őt a csoportból. A második nyelvét használja arra, hogy a közösséggel szövetséget alakítson ki, vagy éppen ellenkezőleg, elhatárolódjon a csoporttól.

A tekintély megszerzése

Az elemzett részletek azt a folyamatot mutatják be, ahogyan Sára az angol tudását a maga hasznára fordítja. Az epizódok azt példázzák, hogy angol nyelvtudása okán megkülönbözteti magát a többiektől és folyamatosan törekszik a legitim második nyelvi beszélő pozíciójának elnyerésére. Ezek olyan szituációk, amelyek során Sára második nyelvi kompetenciájának köszönhetően jogot formál a helyzet irányítására és a saját maga érdekében való felszólalásra. Miután meggyőződik arról, hogy angol nyelvtudását tisztelet övezi, társai azt értékelik, újra pozicionálja magát, magabiztos és kompetens második nyelvhasználóként tünteti fel magát.

A tanulási stratégiák fejlesztési lehetőségeinek felkutatása

Az ebben a kategóriában bemutatott diskurzusrészletek Sárának az angol nyelvtudás fontosságáról alkotott megnyilvánulásai. A példák azt mutatják, hogy megérti és büszke arra, hogy angol nyelvtudása érték, amelyet az angol nyelv legitim, felhatalmazott és hozzáértő felhasználói, például anyanyelvi társai és iskolai tanárai elismernek. Önértékelésének és önreflexióinak szóbeli és írásbeli nyilatkozatai érzékletes leírásai kétnyelvű énjé dinamikusan és néha ellentmondásos jellegűek. A részletek egyben felvázolják a felelős, proaktív, reflexív nyelvtanuló képét, aki folyamatosan figyelemmel kíséri saját tanulását. A példák Sára kétnyelvű gyermekkorának változatos értelmezését tárják fel, amely értelmezést leginkább a társadalmi környezetéből kapott visszajelzésektől függően alakított ki.

Sára beszámolója arról tanúskodik, hogy kétnyelvű énjének fejlődése nem volt könnyű. A második nyelv iránti változó hozzáállása bizonyítja küszködő személyiségét. A kettős nyelvi kontextus a vágyott és a tanulói identitása (Mirzaie & Parhizkar, 2021) közötti konfliktusok helyszíneit generálta, amelyek a nyelvről alkotott nézeteinek megvitatását és átértelmezését tették szükségessé, és gyakran arra késztették, hogy újra gondolja nyelvtanulói önképét. Sára pszichológiai-etikai konfliktusait illetően kijelenthetem, hogy a kétnyelvű környezethez való alkalmazkodása viszonylag zökkenőmentes volt, és tízéves korára kifejezetten büszke lett a helyzetre. Az osztálytermen kívüli angol nyelvnek való

kitettség növelte nyelvtudását, de elsősorban attitűd- és motivációs okokból volt előnyös (Nikolov, 2000, p, 22), ami alátámasztja azt, amit Nikolov (2000) az empirikus kutatásainak eredményeiből levont:

...lehetséges, hogy a korai kezdés hozzájárul a fiatal tanulók hozzáállásához és motivációjához, ami később biztosítja a jó jártasságot... Az SLA [második nyelvelsajátítás] egy egész életen át tartó vállalkozás, mind a jártasság, mind a fenntartására és továbbfejlesztésére való hajlandóság döntő fontosságú." (Nikolov, 2000. 34. o.) ...Hosszú távon nem a tényleges nyereség számít, hanem a tanulók nyelvtanuláshoz való hozzáállása és hogy sikeres tanulóként értékelik magukat. (Nikolov, 2000, 37. o.)

A kutatás korlátai és a kutatás továbbfejlesztése

Habár az egyetlen személyre összpontosító kutatásom nem nyújt elegendő adatot az eredmények általánosításához, kutatásom eredményeit fontosnak tekintem. Megfigyeléseim és kutatási eredményeim hasznos adatokat szolgáltatnak az egyén szintű második nyelvelsajátítás vizsgálatához és értékes hozzájárulást jelentenek az egyéni különbségek kutatásához. A kutatás a második nyelv elsajátításának egy konkrét esetét tárja fel nem anyanyelvi környezetben, amely egy kevésbé kutatott terület, és nem központi témája a második nyelv elsajátítására irányuló kutatásoknak. Bár az alkalmazott adatgyűjtési eszközök hozzájárulnak az elemzés többszemponútú feltárásához, további kutatásokra van szükség annak kiderítéséhez, hogy az eredmények milyen mértékben relevánsak más hasonló kontextusban élő korai nyelvtanulók számára. A korai nyelvtanulók második nyelvhasználatának megvitatása, valamint a második nyelvelsajátítás néhány új aspektusának vizsgálata, pl. a tanuló hajlandósága arra, hogy egynyelvű környezetben használja a második nyelvet, a közvélemény megítélése a családorientált, vagy „tervezett” (Velasco, 2020) kétnyelvűség létrehozásáról és fenntartásáról nem anyanyelvi irányítással, további kutatásokat igényel. A nyelvtanulók által használt érzelmeket kifejező nyelvi elemek kvalitatív és vegyes módszerű elemzése, a kétnyelvűség pozitív-negatív hatásának vizsgálata a kutatásomban elemzett adatkészlet bevonásával egy következő kutatás témája lehet.

Hivatkozások

Austin, J. (1962). *How to do things with words*. Harvard University Press.

Baker, C. (2006) *Foundations of bilingual education and bilingualism*. 4th ed. Multilingual Matters.

Bialystok, E. (1990), *Communication strategies*. Oxford.

- Cekaite, A., & Björk-Willén, P. (2012) Peer group interactions in multilingual educational settings: Co-constructing social order and norms for language use. *International Journal of Bilingualism*, 17(2), 174-188.
- Bonacina-Pugh, F., Da Costa Cabral, I, Huang, J. (2021). Translanguaging in education. *Language Teaching*, 1–33, doi:10.1017/S0261444821000173
- Brown R. (1973). *A first language: the early stages*. Harvard University Press.
- Celce-Murcia, M., Dörnyei, Z. & Thurrell, S. (1995). Communicative competence: A pedagogically motivated model with content specifications. *Applied Linguistics*, 6(2), 5-35.
- Chen, S., Zhao, J., de Ruiter, L., Zhou, J. & Huang, J. (2020): A burden or a boost: The impact of early childhood English learning experience on lower elementary English and Chinese achievement, *Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. Volume 25(3), 1-18., DOI:[10.1080/13670050.2020.1749230](https://doi.org/10.1080/13670050.2020.1749230)
- Clark, E. (2003). *First language acquisition*. Cambridge University Press.
- Cohen, A. D. (1998). *Strategies in learning and using a second language*. Addison Wesley Longman Limited.
- Commission of the European Communities (2003). *Promoting language learning and linguistic diversity: An action plan 2004-2006*.
www.eu.int/comm/education/doc/official/keydoc/actlang/act_lang_en.pdf
(Retrieved on 11 December 2005).
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (2nd ed.). Sage.
- Creswell, J. W. and Creswell, J.D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed method approaches*. (5th ed). Sage Publications.
- Cromdal, J. (2013). Bilingual and second language interactions: Views from Scandinavia. *International Journal of Bilingualism*, 17(2), 121-131.
- De Houwer, A. (2007). Parental language input patterns and children's bilingual use. *Applied Psycholinguistics*, 28(3), 411–424.
- DeKeyser, R. (2012). Age effects in second language learning In S. M. Gass and A. Mackey (Eds.) *The Routledge handbook of second language acquisition* (pp. 442-461). Routledge Taylor & Francis Group.
- Dörnyei, Z. (2005). *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Duff, P. A. (2007). *Case study research in applied linguistics*. Routledge. Routledge Taylor & Francis Group (1st ed.)
- Faerch, C. & Kasper, G. (1983). Plans and strategies in foreign language communication. In Faerch C. and Kasper, G. (eds.) *Strategies in interlanguage communication* (pp. 20-60). Longman.
- Gafaranga, J., (2012). Language alternation and conversational repair in bilingual in bilingual conversation. *International Journal of Bilingualism*, 16(4), 501-527, Sage.
- Grice, H. P. (1957). Meaning. *Philosophical Review*, 67, 377-88.

- Halliday M. A. K. (1973). *Explorations in the functions of language*. Edward Arnold.
- Hamers, J. F. (2004). A sociocognitive model of bilingual development. *Journal of Language and Social Psychology*, 23 (1), 70-98. Sage Publications.
- Jacobson, R. (1960). Linguistics and poetics, in T. Sebeok, (Ed.), *Style in Language*, (pp. 350-377), M.I.T. Press.
- Kecskés, I. (2016). Can intercultural pragmatics bring some new insight into pragmatics theories? In A. Capone & J. L. Mey (Eds.), *Interdisciplinary studies in pragmatics, culture and society* (pp. 43–69). Springer.
- Krashen, S. M., Long, M., & Scarcella, R. (1979). Age, Rate, and Eventual Attainment in Second Language Acquisition. *TESOL Quarterly*, 13, 573-582.
- Larsen-Freeman, D. & Long, M.H. (1991). *An introduction to second language acquisition research*. Longman.
- Larsen-Freeman, D. (2018). Looking ahead: Future directions in, and future research into, second language acquisition. *Foreign Language Annals*, 51(1), 55-72.
- Lazaraton A. (2002). Quantitative and qualitative approaches to discourse analysis. In M. McGroarty (Ed.) *Annual Review of Applied Linguistics* (pp. 32-52), vol. 22, Cambridge University Press.
- Lenneberg, E. H. (1967). *Biological foundations of language*. Wiley.
- Lugossy, R. (2003). Code-switching in the young learners classroom. In J. Andor, J. Horváth & M. Nikolov (Eds.), *Studies in English theoretical and applied linguistics* (pp. 300-310). Lingva Franca Csoport.
- Meisel, J. (1994). Code-switching in young bilingual children. The acquisition of grammatical constraints. *Studies on Second Language Acquisition*, 16, 413-441.
<http://dx.doi.org/10.1017/S0272263100013449>
- Mirzaie, A., & Parhizkar, R. (2021). The interplay of L2 pragmatics and learner identity as a social, complex process: A poststructuralist perspective. *Teaching English as a Second Language Electronic Journal, (TESL-EJ)*, 25(1).<https://tesl-ej.org/pdf/ej97/a3.pdf>
- Nemser, W. (1971). Approximative systems of foreign language learners. *International Review of Applied Linguistics*, 9, 115-123. Reprinted in Richards (1974).
- Nikolov, M. (1999). “Natural born speakers of English”: Code switching in pair-and group-work in Hungarian primary classrooms. In S. Rixon (Ed), *Young learners of English: Some research perspectives* (pp, 72-88). Longman.
- Nikolov, M. (2000). Issues in research into early foreign language programmes. In J. Moon & M. Nikolov (Eds.), *Research into teaching English to young learners*. University Press Pécs.
- Nikolov, M. (2009). The age factor in context. In M. Nikolov (Ed.), *The age factor and early language learning*. (pp.1-38). De Gruyter Mouton.

- Norton, B. (2000). *Identity and language learning: Gender, ethnicity, and educational change*. Pearson Education.
- Norton Peirce, B. (1995). Social identity, investment, and language learning. *TESOL Quarterly*, 29(1), 9-31. <https://doi.org/10.2307/3587803>
- Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. Newbury House Publishers.
- Pavlenko, A. (2006). *Emotions and bilingualism*. Cambridge University Press.
- Pawliszko, J. (2016). Loving in two languages: language choice and emotionality in family communication of Kazakh bilinguals. In P. Cymbalista, M. Martynuska, E. Rokosz-Piejko, E. Więclawska (eds.), *International English studies journal. Studia Anglica Resoviensia*, 13, 55-68. University of Rzeszów.
- Ricento, T. (2005). Considerations of identity in L2 learning. In E. Hinkel (Ed.), *Handbook of research in second language teaching and learning* (pp.895-911). Lawrence Erlbaum.
- Rokita-Jáskov, J. (2015). Parental visions of their children's future as a motivator for an early start in a foreign language. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 5(3), 455-472.
- Schiffrin, D. (1994). *Approaches to discourse*. Blackwell Publishers Inc. and Ltd.
- Searle, J. (1962). What is speech act? In M. Black (ed.), *Philosophy in America* (pp.221-39), Cornell University Press.
- Tarone, E. (1988). *Variation in Interlanguage*, Edward Arnold, London.
- Velasco, E. (2020). Oral nativeness acquisition in English as a second language environments: A case study of planned bilingualism. *Teaching English as a Second Language Electronic Journal (TESL-EJ)*, 24(2).
- Wei, L., & Lin, A. M. Y. (2019). Translanguaging classroom discourse: Pushing limits, breaking boundaries. *Classroom Discourse*, 10(3-4), 209-215. doi:10.1080/19463014.2019.1635032

A témához kapcsolódó saját publikációk

- Machata, M. (2023). A Case study of a Hungarian-English bilingual girl's code-switching practices between her ages of three and eleven. *Teaching English as a Second Language Electronic Journal (TESL-EJ)*, 27 (2). <https://doi.org/10.55593/ej.27106a11>
- Machata, M. (2017). Identity formation in developing bilingualism In: Bukor, József; Strédl, Terézia; Nagy, Melinda; Vass, Vilmos; Orsovics, Yvette; Dobay, Beáta (szerk.) *Érték, minőség és versenyképesség - a 21. század kihívásai*. A Selye János Egyetem Nemzetközi Tudományos Konferenciájának tanulmánykötete: Pedagógiai szekciók. Révkomárom, Szlovákia Selye János Egyetem. 274-288.
- Machata, M. (2013). The role of second language in negotiating emotions and identity *Romanian Economic and Business Review* 8(4). 139-156.

- Machata, M. (2012). Identity development in child second language acquisition
In: Nagy, Melinda (szerk.) *A Selye János Egyetem 2012-es "Művelődés - Identitás- Egészség" A Selye János Egyetem Nemzetközi Tudományos Konferenciájának Tanulmánykötete*. Komárom, Magyarország: Selye János Egyetem. 146-172.
- Machata, M. (2011). Stratégiai nyelvhasználat a gyermekkori kétnyelvűségben. [Strategic language use in child bilingualism.] In: Geecső, Tamás; Sárdi, Csilla (szerk.) *Nyelvi funkciók - stílus és kapcsolat: Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia*. Budapest, Kodolányi János Főiskola. Tinta Könyvkiadó.159-166.
- Machata, M. (2011). The function of code-switching.In: Lehmann, Magdolna; Lugossy, Réka; Horváth, József (szerk.) *UPRT 2010: Empirical studies in English applied linguistics*. 3-17. Lingua Franca Csoport.
- Machata, M. (2011).What can a child do better with two languages than with one? A case of bilingualism. In: Nagy, Melinda (szerk.) *A tudomány és az oktatás a tudásközpontú társadalom szolgálatában*. A Selye János Egyetem III. Nemzetközi Tudományos Konferenciájának tanulmánykötete. Komárom, Magyarország: Selye János Egyetem.
- Machata, M.(2011). Strategy or self-regulation?
In: Györök, György (szerk.)*International Symposium on Applied Informatics and Related Areas: AIS 2010*. 46-50. Óbudai Egyetem.
- Machata, M. (2008).The role of the second language
In: Budapesti, Műszaki Főiskola (szerk.) *XXIV. Nemzetközi Kandó Konferencia 2008. 110 év a műszaki képzés és kutatás szolgálatában*. Budapesti Műszaki Főiskola, BMF Kiadó.
- Machata, M. (2008). A gyengébb nyelv szerepe a mesterséges kétnyelvűségben.[The role of the weaker language in artificial bilingualism.] *Nyelvinfo*.16(3),18-24.
- Machata, M.(2006). Nyelvi interferencia és metanyelvi tudatosság a kétnyelvűségben. [Linguistic interference and metalinguistic awareness in bilingualism.] *Nyelvinfo*,14(3), 28-36.
- Machata, M. (2006).Language interference and linguistic awareness in bilingualism. In: Budapesti, Műszaki Főiskola Kandó Kálmán Villamosmérnöki Főiskolai Kar (szerk.) *Kandó conference 2006: in memoriam Kandó Kálmán*. Budapest Tech, Kandó Kálmán Faculty of Electrical Engineering.